

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

О.В.Запорожченко

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (освітньо-професійний) рівень – бакалавр

Галузь знань 10 – природничі науки

(шифр і назва)

Спеціальність 104 - фізика та астрономія, 105 – прикладна фізика та наноматеріали, 014-середня освіта (фізика)

(шифр і назва)

Освітня програма фізика та астрономія, прикладна фізика та наноматеріали, середня освіта (фізика)

Вид дисципліни вибіркова

Факультет математики, фізики, та інформаційних технологій

(назва факультету)

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою Радою факультету міжнародних відносин, політології та соціології «8» вересня 2020 року, Протокол №1

Розробники програми:
старший викладач Борисов М.Ю.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.
Протокол № 1 від “31” серпня 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Якубовський С.О.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС:

Протокол № 1 від “ 3 ” вересня _____ 2020 року

Голова НМК

(підпис)

Хорошилов О.Ю.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти (бакалавр). Галузь знань: 10 – «Природничі науки». Спеціальність: 104 – «Фізика та астрономія», 105-«Прикладна фізика та наноматеріали», «014- Середня освіта (фізика)». Освітньо-професійна програма: « Фізика та астрономія». «Прикладна фізика та наноматеріали», Середня освіта (фізика).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у студентів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури; формування у студентів понятійно-концептуального апарату; навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів і вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: опанування студентами економічної теорії як науки, її предмету, методів та функцій; вивчення понятійно-концептуального апарату економічної теорії; розкриття макроекономічних категорій та їх дії в сучасній економіці; вивчення структури та особливостей економічного регулювання; характеристика сучасного стану та особливостей світової економіки, розуміння сучасних методів економічних досліджень і комплексного економічного аналізу.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми визначення рівня розробки, обґрунтованості, напруженості і виконання виробничої програми підприємства, його бізнес-планів на всіх стадіях їх розробки і виконання; виявлення позитивних і негативних факторів, які впливають на роботу підприємства.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2 - Здатність до логічного, абстрактного, креативного, критичного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів; ЗК3 - Уміння аналізувати та систематизувати інформацію з різних джерел, використовуючи інноваційні підходи та сучасні технології; ЗК5 - Уміння самостійно організувати та здійснювати наукові дослідження, продукувати ідеї, визначати наукові проблеми, готувати наукові доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів наукових досліджень, ЗК 7 -Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, ЗК-9 - Здатність працювати автономно,

Спеціальні (фахові) компетентності (КФЗ):

- КФ31 - Вміння готувати публічні виступи з низки економічних питань; КФ34 - Вміння застосовувати кумулятивні знання в умовах розвитку нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій розвитку світового господарства; КФ35 - Наявність системного уявлення про структуру і тенденції розвитку світової економіки; знання принципів прийняття і реалізації економічних рішень на мікро- та макрорівнях; уміння використовувати економічну інформацію у професійній, виробничій

діяльності і повсякденному житті. Здатність використовувати методи і засоби теоретичного дослідження та математичного моделювання в професійній діяльності.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
<u>Обов'язкова/за вибором</u>
Денна форма навчання
Рік підготовки
3-й, 6 семестр
Лекції
20 год.
Практичні/семінарські
16
Лабораторні
Самостійна робота
54 год.
У тому числі індивідуальні завдання
-

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з освітньо-професійною програмою «Фізика та астрономія» спеціальності 105 – « Прикладна фізика та наноматеріали» студенти можуть досягти наступних результатів навчання:

– Знати, розуміти та вміти застосовувати основні положення сучасної економічної теорії, зокрема, закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, шляхи ефективного господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості сучасного стану національної та світової економіки для встановлення, аналізу, тлумачення, пояснення й класифікації різноманітних економічних явищ і процесів для розв'язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем з підприємницької діяльності.

- Вміти застосовувати та тлумачити основні постулати економічної теорії в процесі роботи за спеціальністю.

- Мати базові навички самостійного навчання: вміти відшукувати потрібну інформацію в друкованих та електронних джерелах, аналізувати, систематизувати, розуміти, тлумачити та використовувати її для вирішення наукових і прикладних завдань.

- Мати базові навички проведення теоретичних та/або практичних досліджень з окремих сфер діяльності підприємств, що виконуються індивідуально (автономно) та/або у складі дослідницької групи.

- Розуміти значення економічних досліджень для забезпечення стійкого розвитку суспільства.

- Розуміти історію та закономірності розвитку економіки.

Згідно з освітньо-професійною програмою «Прикладна фізика та наноматеріали»

- Знати і розуміти сучасну економіку на рівні, достатньому для розуміння складних економічних задач і практичних проблем на мікро- та макро- рівні.

- Відшукувати необхідну науково-технічну інформацію в науковій літературі, електронних базах, інших джерелах, оцінювати надійність та релевантність інформації.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

3 рік, 6 семестр

Розділ 1. Введення в економічну науку

Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки. Сутність та функції економічної науки. Потреби суспільства. Структура потреб. Методи економічного дослідження. Основні питання, принципи та проблеми економічної теорії. Економічні ресурси. Ефективність використання економічних ресурсів. Проблема обмеження ресурсів та необмеженості потреб. Економічні закони: їх схожість та розбіжність із законами фізики. Мікроекономіка та макроекономіка

Тема 2. Ринок і його завдання, попит та пропозиція. Поняття «ринок». Його сутність. Умови формування (виникнення) ринку. Види ринку. Функції ринку. Інфраструктура ринку. Основні елементи інфраструктури ринку. Структура ринку. Переваги та недоліки ринку. Поняття «попит». Види попиту. Закон попиту. Нецінові фактори ринкового попиту. Ринкова рівновага. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Поняття «пропозиція». Види пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові фактори ринкової пропозиції. Еластичність пропозиції.

Тема 3. Моделі ринку та конкуренція. Моделі ринку, їх ознаки, переваги і недоліки: досконала (чиста) конкуренція і масовий ринок; монополістична конкуренція і реклама; олігополія, бар'єри входу до олігополії та картельні угоди. Монополія і її види: відкрита (незахищена) монополія, закрита монополія (юридичні бар'єри) і пошук ренти, природня (натуральна) монополія і технології виробництва.

Тема 4. Ринок праці і його особливості. Праця як ресурс ринкової економіки. Теорії праці. Продуктивність праці, її вимір та фактори. Ринок праці: функції та механізм дії. Криві попиту та пропозиції на працю. Сукупний попит та пропозиція на працю. Напрямки державного регулювання ринку праці. Заробітна плата та її розмір. Номінальна та реальна заробітна плата. Основні форми та системи заробітної плати. Сучасні системи оплати праці. Регулювання заробітної плати.

Тема 5. Форми організації бізнесу (підприємницької діяльності). Одноосібне володіння як найпоширеніша форма організації бізнесу: її переваги і недоліки. Партнество, його особливості і складнощі утворення. Партнерство з обмеженою відповідальністю. Корпорація як основна форма організації великого бізнесу і акціонери. Транснаціональні корпорації. Безприбуткові фірми та їх роль на ринку.

Розділ 2. Макроекономічний аналіз і світова економіка.

Тема 1. Економічні системи в світовій економіці. Поняття економічної системи. Основні елементи економічних систем: власність, прийняття економічних рішень та їх координація. Типи та моделі економічних систем. Ринкова (капіталістична) економіка. Соціалістична або адміністративно-командна система. Змішана економіка: консервативна, ліберальна, соціал-реформістська. Традиційна економіка. Стадії розвитку економічних систем.

Тема 2. Макроекономічні показники та економічне зростання. Характеристика загальних макроекономічних показників. ВВП і ВНП. Розрахунок ВВП за витратами та розрахунок ВВП за доходами. Номінальний і реальний ВВП. Поняття економічного зростання. Економічний розвиток та його рівень. Типи економічного зростання. Темпи

зростання. Засоби виміру економічного зростання. Фактори економічного зростання. Продуктивність праці та її фактори. Нерівномірність економічного зростання. Рівень та якість життя.

Тема 3. Макроекономічна нестабільність і економічні цикли. Визначення циклічності. Причини циклічного розвитку. Економічні цикли. Структура економічних циклів: сутність та загальні риси. Типи циклів: короткі, середні та великі. Антикризова політика в періоди бумів і депресій.

Тема 4. Інфляція і безробіття в ринковій економіці. Інфляція як економічне явище і її визначення. Причини та види інфляції. Економічні і соціальні наслідки інфляції для країни і людей. Запобігання та обмеження інфляції. Безробіття як соціально-економічне явище. Види безробіття: фрікційне, структурне та циклічне. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Служба зайнятості і роль держави в створенні робочих місць.

Тема 5. Світова економіка і глобальні економічні проблеми. Сучасна світова економічна система і її складові. Сутність міжнародної економічної інтеграції. Передумови інтеграції. Мета інтеграції. Характерні риси економічної інтеграції країн. Переваги і недоліки міжнародної економічної інтеграції. Форми економічної інтеграції. Світові центри інтеграційних процесів. Рівень розвитку інтеграційних об'єднань. Класифікація країн і глобальних проблем сучасності. Проблема економічної відсталості. Демографічна проблема. Проблеми продовольства. Проблема ресурсів. Екологічна проблема.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Пр.	Лаб.	Інд.	СР
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні основи економічного аналізу						
Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки.	4	2				2
Тема 2. Ринок і його завдання, попит та пропозиція.	10	2	2			6
Тема 3. Моделі ринку та конкуренція.	10	2	2			6
Тема 4. Ринок праці і його особливості.	10	2	2			6
Тема 5. Форми організації бізнесу (підприємницької діяльності).	10	2	2			6
Розділ 2. Фінансово-економічний аналіз						
Тема 1. Економічні системи в світовій економіці.	10	2	2			6
Тема 2. Макроекономічні показники та економічне зростання.	8	2	2			4

Тема 3. Макроекономічна нестабільність і економічні цикли.	8	2				6
Тема 4. Інфляція і безробіття в ринковій економіці.	10	2	2			6
Тема 5. Світова економіка і глобальні економічні проблеми.	10	2	2			6
Усього годин	90	20	16			54

4. Теми лабораторних робіт

№	Назва теми	Кількість годин
1.	4	
2.	4	
3.	4	
4.	4	
5.	4	
6.	4	
7.	4	
8.	4	
9.	4	
10.	4	
11.	4	
12.	4	
13.	4	
14.	4	
15.	4	

5. Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Спеціальні методи економічної теорії.	2
2.	Фіаско ринку і його причини.	6
3.	Ідеальні та реальні моделі ринку.	6
4.	Підвищення продуктивності праці і інтенсивне зростання економіки.	6
5.	Стартапи, корпорації, акціонери і фондовий ринок.	6
6.	Державне регулювання в змішаній економічній системі.	6
7.	ВВП по паритету купівельної спроможності.	4
8.	Системна криза в світовій економіці і можливі шляхи її подолання..	6
9.	Зв'язок між інфляцією та безробіття, крива Філіпса.	6
10.	Глобалізація та ізоляціонізм в сучасній світовій економіці.	6

6. Індивідуальні завдання

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни використовуються словесні методи навчання, наочні методи навчання. Головним словесним методом навчання є лекція. Під час проведення лекцій використовуються наступні методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний; репродуктивний метод (репродукція - відтворення); метод проблемного викладу; частково-пошуковий, або евристичний метод.

Під час практичних занять використовуються наступні методи навчання частково-пошуковий, або евристичний метод; дискусійний метод. Під час самостійної роботи використовуються наступні методи навчання: дослідницький метод.

8. Методи контролю

Для кожної теми формами контролю навчальних здобутків студентів можуть бути поточний контроль: конспект з лекцій; оцінка активності роботи на лекціях; аудиторне поточне опитування; домашні завдання. Підсумковий семестровий контроль (іспит). Підсумкові бали для оцінки знань студентів за розділ розраховуються таким чином:

№	Вид роботи	Форма контролю	Число балів
1.	Відвідування лекцій	Конспект	1
3.	Сумма		1

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума			
Розділ 1													
Контрольна робота, передбачена навчальним планом													
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8						
1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	30	40	60	100
Розділ 2													
Контрольна робота, передбачена навчальним планом													
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7							
1	1	1	1	1	1	1			3	30	40	60	100

9. Критерії оцінювання навчальних досягнень

Підсумковий семестровий контроль (залік) проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання, кожне з яких оцінюється окремо за 30 бальною шкалою

Критерії оцінювання теоретичного питання:

- повна розгорнута відповідь – 30 балів;
- повна, але не розгорнута відповідь – 25 балів;
- повна, але не розгорнута відповідь, яка містить незначну помилку чи суперечність – 26 балів, за кожен наступну незначну помилку чи суперечність знімається 1 бал;
- неповна відповідь, яка не містить критичних помилок чи суперечностей – 20 балів,

за кожен наступний незначний помилку чи суперечність знімається 1 бал;
 – відповідь, що містить критичну помилку чи неточність, або відсутність відповіді оцінюється в 0 балів.

Кількість балів, що студент отримав на заліку, є сумою балів, що були отримані за кожне завдання з екзаменаційного білету.

Кінцева оцінка виставляється за сумою балів поточного та підсумкового контролю за шкалою, що наведена нижче.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка		
	За шкалою ЄКТС	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E	незадовільно	не зараховано
35-59	FX		
1-34	F		

10. Рекомендована література **Перелік навчально-методичної літератури**

1. Основна література

1. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І., Лисенко С.Ф., та ін. Економічна теорія: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 532 с.
2. Гальчинський А. Економічна теорія. Підручник. –К.: Вища школа, 2017. - 503 с.
3. Горлач М. Економічна теорія. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2016. – 532с.
4. Корецький М. Економічна теорія. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2015. – 256 с.
5. Предборський В. Економічна теорія. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2017. – 784 с.

2. Додаткова література

1. Базилевич В. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. (11-е вид.). – К.: Знання-Прес, 2019. – 729 с.
2. Андрусь О. Економічна теорія. Ключові питання. Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2017. – 536 с.
3. Андрусь О. Економічна теорія. Практикум. Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2016. – 480 с.
4. Мазур О. Основи економіки: Теорія і практикум. – К. : Лібра, 2017. – 478 с.
5. Юрій С. Економічна теорія: політична економія. Підручник. – К. :Кондор, 2016. – 604 с.
6. Шваб К. Четвёртая промышленная революция. – М.: ЭКСМО, 2016. – 208 с.
7. Перкинс Дж. Исповедь экономического убийцы. – М.: ООО «Претекст», 2005. – 289. С.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України
2. economics.com.ua – Велика економічна бібліотека
3. ognb.odessa.ua – Одеська національна наукова бібліотека
4. <https://www.youtube.com/channel/UC4DP6Lra7Pi0sM0cpKw5MOw/videos> - відеолекції проф. Ліпсіца І.
5. <https://www.youtube.com/watch?v=DFI3nKEOvV4> – «Кабмін планує підвищити середню зарплату українців до рівня Польщі чи Словаччини», 01.02.2021.